

גודל כח התפלה של כל אדם בכל מצב שהוא!!!

« מה ההו"א שהקב"ה מבזה תפילתו של עני?!?! »

שיודעים כי כהן משיח מביא פר ומתכפר לו, ונשיא מביא שעיר ומתכפר לו, ובאותה פרשה קודם להם כתיב 'ואם כל עדת ישראל ישגו וגו' וטוענים, 'אנו אין לנו קרבן', וכשמיש להם הקב"ה פסוק זה עונים הם 'עניים אנו וכו', ומה תשובה היא זו, קרבן אחד של פר אחד אין בידי כל ישראל להביא, והלא גמירי דציבור לא מיעני, ומה זאת."

"אכן ודאי בעניות רוחנית הדברים אמורים, עניים בדעת עניים במע"ט. וכמו שמצינו להלן כאן שאומר להם הקב"ה 'קחו לכם דברי תורה', משיבים הם אין אנו יודעין ד"ת. וא"ת הרי למדנו מכאן נפלאות רוממות ענין התפלה, שאף אם ישראל עומדים במצב שפל כזה אומר להם הקב"ה 'בכו והתפללו לפני ואני מקבל', ומעמידין תפלתם בשווה עם תפלת יהושע ועם תפלת שמואל הנביא, שהרי הקב"ה מביא להם ראי' מתפלתם."

"ולא עוד, אלא אפילו בשעה שמכעיסים לפניו יתברך, תפילתם נשמעת, כמו שנאמר, וכן אנשי ירושלים, אף על פי שהכעיסונו, בשביל שבכו לפני רחמתי עליהם וכו', וכמה גדול כח התפילה, וכמו שנאמר עוד, הוי, איני מבקש מכם לא זבחים ולא קרבנות, אלא דברים, שנאמר קחו עמכם דברים וגו'."

"זהרי הנביא מסיים שם, אמרו אליו כל תשא עון, ונשלמה פרים שפתינו, ופירש רש"י, כל תשא עון, כל עוונותינו סלח וכו', ונשלמה פרים, שהיה לנו להקריב לפניך, נשלם אותם ברצוי דברי שפתינו", עכ"ד.

« מה ההו"א שהקב"ה מבזה תפילתו של עני?!?! »

בזהר הק' (בפרשת בלק) כתוב, ששלושה נאמרה בהם תפילה, משה רבינו, דוד במלך, ועני, כמ"ש תפלה למשה איש האלקים (תהלים צ, א), תפלה לדוד (תהלים יז, א), ותפלה לעני (תהלים קב, א), והחשובה שבכולם היא תפילתו של העני.

והטעם הוא, מפני שהעני שבור ורצוף ותפילתו באה מתוך שברון הלב, והרי קרוב ה' לנשברי לב (תהלים לז, ט), תפילתו של זה הזועק ממעמקים, פותחת כל חלונות הרקיע. וכן היה הגאון רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, נוהג לומר (מופת הדור עמ' קל"ח), אין מעלת התפילה תלויה במידת הזעקה שזועק האדם בפיו, אלא במידת הזעקה שזועק הלב.

ראיה על כך שניתן להשיג כל דבר באמצעות התפילה, ובכל מצב שאדם נמצא ניתנת לו הזכות לעמוד בתפילה, ותפילתו נשמעת אפשר ללמוד מתפילתו כל כה"ג, דאי' במדרש (ויק"ר כ ד) בזה"ל: "כיצד היתה תפלתו של כהן גדול ביוה"כ בצאתו מן המקדש, אמר יהי רצון מלפניך שתתא שנה זו גשומה שחונה וטלולה, שנת רצון, שנת ברכה, שנת שובע, שנת משא ומתן, ואל יצטרכו בה עמך ישראל אלו לאלו, ואל יגיביוהו ישראל שררה אלו על אלו ואל תפנה לתפלת עוברי דרכים."

והנה, לכאורה הענין לא מובן, הבה נתבונן מה הם יחסי הכוחות הפועלים כאן. הלא עוברי דרכים אלו מחוסרים הם מדרגה ומדה בסיסית של אהבת הכלל, וכל מגמתם בהילוכם היא רק ההנאה הפרטית, מעונינים הם במזג אויר שיהיה נאה ומועיל להם בעסקיהם, והגשם שהוא ברכת

כתוב בפרשה ונפש כי תקריב קרבן מנחה לה' (ויקרא ב, א), ואי' במדרש (ויקרא רבה ג, ב) על פסוק זה בזה"ל: "כתיב כי לא בזה ולא שקץ ענות עני (תהלים כב, כה), בנוהג שבעולם שני בני אדם נכנסו אצל הדיין, אחד עני ואחד עשיר, אצל מי הדיין הופך את פניו, לא אצל העשיר, ברם הכא ולא הסתיר פניו ממנו ובשועו אלו שמע (תהלים כב, כה). רבי חגי גזר תעניתא (כדי שירד גשם) נחית מטרא (-ירד גשם), אמר, לאו משום דאנא כדי (-לא משום שאני ראוי), אלא משום דכתיב 'כי לא בזה ולא שיקץ ענות עני'. וכשם שלא בזה את תפילתו, כך לא בזה את קרבנו, שנאמר 'ונפש כי תקריב קרבן מנחה לה"', ע"כ דברי המדרש.

והקשה הגר"י ליב חסמן זצ"ל, (בספרו אור יהל פרשת תצוה), לכאוף מה ההו"א לבזות את תפילתו של העני, האם יש אצל הבורא עולם הבדל בין עשיר לעני. ואם על הקרבן היה מקום לחשוב שקרבנו של העשיר נכבד ויקר יותר בערכו ובתפארתו, ושמשום כך היתה צריכה התורה להודיע שלא כן הוא, אבל בענין התפילה הרי לא יעלה על הדעת שיהיה הבדל בין עני לעשיר, ומה מודיענו הכתוב, 'כי לא בזה ולא שיקץ ענות עני'.

ומבאר הגר"י חסמן זצ"ל בזה"ל: "בהכרח צריך לומר כי העני אליו התכוונו הוא לא עני בממון אלא עני בדעת, גם תפילתו יבשה, אין בה רוח חיים, ובכל זאת תפילתו מקובלת. גם על אדם כזה וגם על תפילה כזו נאמר, 'ולא בזה ולא שיקץ עני', וגם הכתוב השני מעיד כן, כי לא בזה ולא שקץ ענות עני, הרי מוכרח שעל עני בדעת הכתוב מדבר", עכ"ל.

והביא ראיה לדבריו, מדברי המדרש (שמות רבה לח, ד) שכן בזה"ל: "הה"ד קחו עמכם דברים (הושע יד, ג), לפי שישראל אומרים, הנשיאים חוטאים ומביאים קרבן ומתכפר להם, משיח חוטא ומביא קרבן ומתכפר לו, אנו אין לנו קרבן, עניים אנחנו ואין לנו להביא קרבנות, אומר להם, דברים אני מבקש, שנאמר 'קחו עמכם דברים ושובו אל ה'', ואני מוחל על כל עונותיכם, ואין דברים אלא דברי תורה שנאמר אלה הדברים אשר דבר משה (דברים א, א)",

"אמרו לו, אין אנו יודעין, אמר להם, בכו והתפללו לפני ואני מקבל, אבותיכם כשנשתעבדו במצרים לא בתפלה פדיתי אותם שנאמר ויאנחו בני ישראל מן העבדה ויצעקו (שמות ב, כג), בימי יהושע לא בתפלה עשיתי להם נסים שנאמר ויקרע יהושע שמלתיו (יהושע ז, ו), ומה אמרתי לו נטה בפידון וגו' (יהושע ח, יח), בימי השופטים בבכיה שמעתי צעקתם, שנאמר ויהי כי צעקו בני ישראל אל ה' (שופטים ו, ז), בימי שמואל לא בתפלה שמעתי להם, שנאמר ויצעק שמואל אל ה' בעד ישראל ויענהו ה' (שמואל א' ז, ט), וכן אנשי ירושלים אע"פ שהכעיסונו, בשביל שבכו לפני רחמתי עליהם שנאמר כי כה אמר ה' רנו ליעקב שמחה וצהלו בראש הגוים וגו' בבכי יבאו וגו' (ירמיהו לא, ח), הוי איני מבקש מכם לא זבחים ולא קרבנות אלא דברים, שנאמר 'קחו עמכם דברים ושובו אל ה''. לכך אמר דוד ארך צן בנקיון פפי (תהלים כז, ו) אינו אומר להקריב לך, אלא לשמוע בקול תודה שאני מודה לך על דברי תורה", ע"כ לשון המדרש.

וכותב עפ"ז בזה"ל: "ויש להתבונן, ומן הפליאה הוא, כי ישראל

עוד מקורות נפלאים אנו מוצאים בענין כוחה האדירה של תפילתו של אדם באשר הוא.

בפרשתם של קרח ועדתו כתוב בתורה (במדבר טו, טו) וַיִּחַר לְמֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל ה' אֵל תִּפְּן אֶל מִנְחָתָם (במדבר טו, טו) וגו', ופירש"י: 'אל תפן אל מנחתם, לפי פשוטו, הקטורת שהם מקריבים לפניך מחר, אל תפן אליהם'.

אולם הרמב"ן כתב בזה"ל: "ואינו נכון בעיני שיהיה על הקטורת, לפי שעל דתן ואבירם הוא אומר כן, שחרה לו על דבריהם, והם לא היו בתוך העדה הנועדים להקטיר קטרת. אבל פשוטו, כי בעבור שהיו אלה רוצים בכהונה להקריב קרבן, אמר משה 'אל תפן אל מנחתם', אל תפן אל קרבן שיקריבו לפניך ואל תפלה שיתפללו לך, כי כל הקרבנות גם התפלה יקראו מנחה בכתוב, וגם אמר אונקלוס 'קרבנהון', איזה דבר שיקריבו לפניך", עכ"ל הרמב"ן.

הננו לומדים מדברי הרמב"ן דבר נורא, כי הרי מדברים כאן משני אנשים, החטאים והרעים ביותר מכלל ישראל, שעליהם אמר הכתוב וַיִּדְעֶתָם כִּי נִאֲצוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת ה' (במדבר טו, טז), ומ"מ - כתב הרמב"ן - שמשה רבינו פיחד שאם יהיו מתפללים תהא מועלת תפילתם וינצלו מן העונש, ואפילו שכבר היתה מוכנה בריאת פתיחת פי הארץ מששת ימי בראשית, ולכן הוצרך משה רבינו לבקש במיוחד מאת ה', שלא יפן לתפילתם. נורא נוראות.

עוד מצינו כענין זה ממש במדרש (שמ"ר פ"א א) עה"פ בפרשת וארא וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה הֲשִׁכַם בְּפִקְרָךְ וְהִתְיַצַּב לְפָנַי פְּרֹעָה, הִנֵּה יוֹצֵא הַמִּימָה וְגו' (שמות ח, טז), ואמרו חז"ל שם במדרש "היה פרעה רוצה לעסוק בתפילה, ואמר הקב"ה למשה עד שלא יצא, לך והתיצב לפניו". האם אנו תופסים מה קורה כאן, הקב"ה כביכול אומר למשה רבינו שיקדים לפגוש את פרעה - את אותו פרעה שמעותד לקבל עשר מכות שלא היו כמותם בכל הבריאה - לפני שיתפלל, כדי שלא יספיק להתפלל, שאם יתפלל תהא תפילתו יכול לפעול גדולות ונצורות להמתיק את הדין מעליו.

היוצא מכל הנ"ל, שאפילו תפלת אנשים המצומצמים לחשוב רק לתועלתם, חשובה ועושה את רישומה לפני הקב"ה, והיא עלולה לפעול ולהשפיע אף שהיא נגד טובת הרבים, וצריכים לתפלה מקודשת ביותר, שתדיח את תפלת אלו היחידים שלא תעשה את רושמה, מה גדולה מאד מחשבתו של האדם ותפלתו אפילו של היחיד והפשוט, הכל מובא בחשבון והכל נשקל ונערך, ואף תפלת הדיוט שהיא נגד כל הצבור אינה שבה לגמרי ריקם.

« גודל כוחה של התפלה הוא עד אין שיעור ממשי! »

ובל נחשוב שכחה של תפלה חזק 'ק' נגד תפילתו של כהן הגדול, הכח הזה הוא עד אין שיעור ממש, כמו שאנו רואים (ברכות י) שכאשר נשלחה ישעיה הנביא אל חזקיה המלך בנבואה מאת הקב"ה, ואמר לו 'מת אתה בעוה"ז ולא תחיה לעוה"ב', ואח"כ אמר לו 'כבר נגזרה גזירה', אמר לו חזקיה המלך 'בן אמוץ, כלה נבואתך וצא, כך מקובלני מבית אבי אבא אפי' חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים'.

הבה נתבונן, וכי יש מצב עגום ומייאש יותר מזה, כאשר עומד נביא ה' מול האדם בשליחות מאת הקב"ה, ואומר לו בפנים 'אתה גמור' אין לך סיכוי 'כבר נגזרה גזירה', ועכ"ז עמד חזקיהו כחלמיש צור ולא התייאש, ובלי היסוס ענה לעומתו, שמקובלני מבית אבי אבא, שכח התפלה הוא כ"כ חזק, שאפי' במצב המייאש ביותר שיש בעולם, אין שום סיבה להתייאש מן הרחמים, וכמו שאנו רואים שם שאכן נתרפא מחליו.

שמים ממעל לטובת כל העולם מפריע להם, מתפללים לה' שהגשם לא ירד, מתפללים שברכת ה' לא תרד.

הכי צריך את הכהן הגדול - בחיר העם ושלוחו - ביום המקודש והנעלה ביותר מכל ימות השנה ובמקום המקודש ביותר בעולם, שהוא יתפלל ויהוה משקל-נגד לאותם 'חברה', שלא יתקבלו תפילתם.

ובפרט לפי ביאורו הנפלא של ה'בן יהוידע' הקושיא קשה שבעתיים. **שכן** אי' בגמ' (בברכות ג) בזה"ל: "אמר רבי יוסי, פעם אחת הייתי מהלך בדרך ונכנסתי לחורבה אחת מחורבות ירושלים להתפלל, בא אליהו זכור לטוב ושומר לי על הפתח, ואמר לי, בני, מפני מה נכנסת לחורבה זו, אמרתי לו להתפלל, ואמר לי היה לך להתפלל בדרך, ואמרתי לו מתיירא הייתי שמא יפסיקו בי עוברי דרכים".

וכתב לדייק למה אמר רבי יוסי שמא יפסיקו בי 'עוברי דרכים ולא אמר שמא יפסיקו 'הולכי דרכים, על דרך שאמר בהתחלה 'פעם אחת הייתי מהלך בדרך' ולא אמר הייתי עובר בדרך.

וכתב הבן יהוידע לבאר, ע"פ מה שכתב ה"יטב לב' (בפירושו לתפלת כהן הגדול ביום כיפור) שישנם שני סוגי אנשים ההולכים בדרך, ישנם אנשים הנקראים 'הולכי דרכים' המרמז על היותם מאמינים באמונה שלימה שעצם הליכתם היא בהשגחה עליונה, והמכין מצעדי גבר מוליכם במקום ובדרך מסוימת מהטעם וסיבות המיוחדות לו.

וישנם אנשים הנקראים 'עוברי דרכים' המרמז על היותם חסר מאמונה זו, שאינם רואים מטרה בעצם הדרך, כי אם במקום אשר יגיעו אליו, ועל כן ירוצו 'לעבור' את הדרך בחפזון ובהלה ברצונם להשיג עוד. ולא עוד אלא שנראה להם שעל ידי המהירות יוכלו להשיג יותר, ואינם יודעים שהכל נקצב משמים וההשתדלות לא תועיל מאומה להשיג יותר מאשר נקצב להם.

ויש נפקא מינה גדולה ביניהם. שהולכי הדרכים לא ירגזו על עיכוב ומונע בדרכם, שהרי יודעים בבירור שהכל בהשגחתו הפרטית, ומה להם להתרגז ולצאת משלוות נפשם אם הוא רצון ה' שיתעכבו. משא"כ עוברי הדרכים ירגזו על כל המעכבם בדרכם, בחושבם כי על ידו יפסידו את תכליתם הדרך אשר הם עתידים לבוא שם.

ועפ"ז מבאר את דקדוק דיבורו הק' של רבי יוסי, שהתחיל באמרו 'מתיירא הייתי שמא יפסיקו עוברי דרכים' דייקא, כי לא התיירא מהולכי דרכים שהם יפסיקוהו באמצע תפלתו, אם יעכב בעדם מלהמשיך ללכת, שכן הם מאמינים שמה' מצעדי גבר כוננו וכל עיכוב לטובה, אמנם התיירא מהעוברי דרכים, שכן אותם אנשים לא יסבלו אפילו עכבה של רגע אחד, לרוב בהילות וחפזון נפשם, ואם יראו שהוא מתעכב, הם יפסיקוהו.

על פי זה ביאור עוד הא דאיתא בגמ' (תענית כד:) שרבי חנניא בן דוסא היה מהלך בדרך, והחל הגשם לרדת, אמר רבש"ע כל העולם כולו בנחת וחנינא בצער, ופסק הגשם, אמר רב יוסף לא הועילה תפילת הכהן גדול לגבי חנינא בן דוסא, כלומר, תפלת הכהן גדול שהיה מתפלל ביום הכיפורים בקדשי הקדשים 'שאל יכנסו לפניך תפילת עוברי דרכים'.

ומבאר הבן יהוידע, כי תפילת הכהן הגדול הייתה שלא תתקבל תפילת של עוברי דרכים, ואילו רבי חנינא בן דוסא לא היה בדרגה פחותה זו אלא הוא היה מהלך בדרך, וכלישנא דגמ' הוה קא אזיל באורחא, ולכן אכן לא הועיל תפילתו של הכהן גדול, כי פשוט לא התפלל על מקרים כמו של ר' חנינא.

ועכ"פ אנו רואים שהכהן כיוון את תפילתו להניג אנשים שהם חלשים באמונה, ועכ"ז תיקנו חז"ל הק' שהכהן ינצל את ההזדמנות הק' מכל, כדי להתפלל נגד אותם אנשים חלשים שיתפללו להקב"ה מעומק לבם.